

PERSSCHOUW.

In memoriam prof. Geesink.

Ons overzicht van de kerkelijke herdenking van prof. Geesink's leven werd voor eenige weken ter drukterij afgebroken. Hier volgt het toen reeds gezette deel der copie, tevens slot:

"Hilversumsche Kerkbode" („Efka") zegt:

Op Zaterdag 5 April 1879 promoveerde Geesink te Utrecht met een dissertatie over Gerard Zetbult van Zutphen, een der broeders uit het fraterhuis te Deventer, waar bij verval van scholastiek en pausdom, het slecht leven der geestelijkheid en onder den invloed van oorlog en beroerten, hongersnood en pest, de behoefte aan „dieper vroomheid en strenger geestelijkheid", de moderne devotie beoefend werd.

Het proefschrift, opgedragen „aan mijne ouders", gedrukt bij C. A. J. Geesink, Brouwersgracht 136, Amsterdam, bevat aan het slot 15 stellingen. Door sommigen dezer meende Dr. Gunning, toen nog predikant te Den Haag, een geestverwant in den jongen doctor te ontdekken.

Zelf zegt hij, te Schipluiden bij Delft op beroep preekende, een „geprononceerd ellische preek" in het antieke kerkgebouw te hebben gehouden. En gultig zegt Geesink vervolgens: „Weer terug in de consistoriekamer, vraagt mij daar een ouderling, onder het zelden van een bedenkelijk gezicht: „U bent toch niet zwaar Orthodox?" Wetend, dat hij getrouwd is, vraag ik hem: „U hebt uw vrouw toch niet lichtelijk lief?"

Ondanks deze jeugdige vrijmoedigheid, kreeg Geesink den beroepsbrief, en werd te Schipluiden op 26 October 1879 door Gunning als predikant bevestigd met den tekst uit Jeremia 15:19: „Zoo gij het kostelijke uit het snoode trekt, zult gij als mijn mond zijn." Dit schriftwoord is Geesink altijd bijgebleven.

Even later:

Bij zijn studenten was hij zeer geliefd. Aan alle gemakken en gewichtloosheid had Prof. Geesink grondig een hekel. Het ging wel eens te ver. Zijn nonchalance kende geen grenzen. Maar ook gebeurde het eens, dat een paar studenten, die hem wilden opzoeken, toen hij wat lang wegbleef, op de knieën in gebed... Zoo was Geesink, en omdat het in oprechtheid geschiedde, en de Prof. „eerlijk" was, hield men zooveel van hem.

Ook nog dit:

De aardse heerlijkheid vergaat. En liefst combineeren we bij de herinnering aan Prof. Geesink, bij zijn beeltenis, zooals hij op het spreekgestoelte stond, trekkend met zijn gezicht, plukkend aan zijn baard, die preeken, zooals we er zooveel hoorden, als die over: „Heers, waarom doet Gij ons van Uwe wegen dwalen?" Of over edik op salpeter (voorgewende blijmoedigheid, zelfkwellend); het ernstig Woord over het bed, dat tekort en het dek, dat te smal is, over Rispa... en zooveel preeken meer, die ons gaandeweg in de gelachten komen, allen van vorm en inhoud wel juweelen.

„Delfshavensche Kerkbode" (ds. J. Schoonhoven):

Vol respect zagen wij leerlingen van het trio Kuyper, Rutgers en Geesink op tot deze onze hoogleraren en dronken hun onderlicht in als de waarheid door hen uit Schrift en historie opgediept, en zoo klaar en overtuigend uitgesproken, dat wij niet dachten aan tegenspraak en mochten er eens vragen rijzen ten opzichte van hun onderwijs, dan werden zij al spoedig onderdrukt met het „autos epha", hij heeft het gezegd. Wij erkenden onze professoren als gezaghebbende meesters, die het weten konden en wisten. Tegenwoordig is dat wel iets anders. Beter? Och er lag toch zoo iets moois in dat met onsug als leerling opzien tot de groote meesters; al mag niet het oog gesloten voor het gevaar van slaafsch naveling en naderij met verzuim van eigen zelfstandig onderzoek.

Zagen wij dan tot het groote trio zoo op, ten opzichte van Prof. Geesink was er nog een ander gevoel in onze ziel. 't Was of de afstand van hem niet zó groot was. Dat lag aan zijn jovialiteit en aan zijn meeleven met ons. Wij durfden hem naderen, waar hij tot ons afdaalde. Hij was toen ook de jongere onder de Professoren, die dichter stond bij de jonge studenten.

Wat hebben wij veel geleerd voor het praktische leven op zijn colleges Ethiek en vooral Exegese Nieuwe Testament. Wat gaf die Samaritaansche vrouw hem telkens aanleiding tot levenswijze wenken. En al gaf hij geen Homileetik (Predikkunde) wat het werk van den grooten Kuyper was, toch waren zijn aanwijzingen voor een goed-leeren-preeken talrijk, vooral, wanneer hij zelf preeken zou en hij ons uitnodigde te komen luisteren. Dan was zoo'n preek met zijn op college voorafgaande opmerkingen voor ons model.

Goede, beminnelijke Professor, wat bleef gij met ons meeleven na ons vertrek van de Universiteit. Als wij u ontmoetten, kende gij ons en wist nog de een of andere herinnering op te halen, die toonde, dat gij uw studenten en ook uw oud-leerlingen van het Geref. Gymnasium te Amsterdam, goed had gade-gelagen.

Dat voorrecht heb ik ook genoten als gymnasiast tweede klas de leerling te zijn geweest van den godsdienstonderwijzer Geesink. De jongens mochten het hem, die altijd te laat kwam, wel eens lastig maken, wie wat leeren wilde, zooals enkele oudere leerlingen, waaronder ook ik behoorde, kon veel van zijn Catechismusaanwijzingen leeren. Ik bezit zijn dictaten nog en profiteer er nog wel eens van voor mijn catechetisch werk.

En als ge dan, reeds zelf predikant, Geesink ontmoeten mocht, dan bleek het, dat hij zich even,

goed dien tweede-klass-gymnasiast als den theol. student herinnerde en ook nog met pret dacht aan mijn propaedeutisch examen, toen ik niet kunnende komen op den naam Bileam, mij er uit redde met: die man met de ezels, professor, wat den deftigen professor deed schudden van lachen.

„Scheveningsche Kerkbode" (ds. W. H. Gispert W.H.):

Ons trof toen steeds de eenvoud in zijn optreden, dat zich niet hullen in een waas van geleerdheid, het vertrouwelijke in zijn omgang met anderen, vooral met zijn leerlingen. En later bij elke ontmoeting met hem deed dat vertrouwelijke zoo goed.

Hij was de man, naar hij ons menigmaal heeft verzekerd, die „lielekens zong met een treurig hart". Gelijk bij allen waren humor, was ook bij dien van prof. Geesink, de smart de achtergrond.

„Amsterdamsche Kb." (schrijver niet vermeld):

Kansdelenaar van ongemeen talent, wist Geesink de schare te boeien door zijn prediking (hij nam er in den regel den tijd voor en maakte het niet kort) zonder te vervallen in de banale pathos van den populair-volkaredenaar. Inhoud, stijl, stem, voordracht — alles naam gaf steeds den indruk van zekere voornaamheid.

Calvinist in merg en been, miste hij toch geheel de strakheid en hoekigheid die, naar men zegt, de aanhangers van deze geestesrichting nogal eens kenmerkt; de stoerheid van zijn overtuiging werd niet verzwaakt, maar in haar uitingen getemperd door den fijnen glimlach van een heerlijken humor. Geesink was een levend bewijs, dat standvastigheid en soepelheid uitlokkend kunnen samengaan en dat men goed Gereformeerd kan zijn zonder daarom dadelijk te beginnen met iemand die het niet is, af te stooten.

Want Gereformeerd was Professor Geesink, en dat niet alleen uiterlijk, maar ook innerlijk. Het Gereformeerd beginsel heeft zijn levenswerk gedragen en daar stijf aan gegeven.

Wie hem slechts oppervlakkig hebben gekend, dien zalder zijn zwakheden ook in het oog zijn gevallen. Persoonlijken als de zijne er een was, geven zich soms zoo kinderlijk argeloos bloot. Wie het voorrecht gehad hebben, hem van naderbij te kennen, die weten, dat hij, bij de gebreken, die hij had, niettemin voor zijn God was een „gebroken van hart". Dat was en bleef het diepte in hem.

„Utr. Kb." (dr. H. Kaajan):

Toen Dr. Geesink den 9den Januari 1887 in het Verkooplokaal te Rotterdam de eerste predikatie hield voor de uitgeleide Kerk des Heeren aldaar en dus als een der leiders der Doleantie-beweging naar voren trad, stonden velen verbaasd. Dit feit is dan ook hieruit te verklaren, dat hij zijn Jezus-zoolief had.

Geesink was een fijn-zinnig man met een teer hart en van diep gevoel. Geestig was hij als weinigen. Elegante stylist, kon hij soms tooveren met onze Nederlandsche taal. Hij was een door en door scientificke natuur.

Hij kon lachen om de dwaasheid der zonde en weenen om de zonde der dwaasheid. Daarom waren zijn woorden en geschriften steeds geborduurd op het stramen van diepen ernst.

Aangrijpend was menigmaal zijn prediking. Hij maakte zijn keurig bewerkte predikatie met den Bijbel in de een en met Shakespeares in de andere hand.

„De Bazuin" (prof. dr. H. Bouwman):

Dr. Geesink bezat een fijn besnoeden geest. Zijn goedhartigheid en geestigheid spraken uit heel zijn openbaring. Hij was een breed geleerde, die zijn onderscheide, een gezellig causer, die altoos boeide, en die lachend de waarheid kon zeggen.

Het is diep te betreuren, dat hij zijn levenswerk, een Gereformeerde Ethiek, niet heeft kunnen completeren. Evenwel heeft hij een kostelijk overzicht van de Ethiek gegeven in zijn Rectorale Rede: „De Ethiek in de Gereformeerde Theologie" en in zijn populair werk: „Van 't Heeren ordinantien", dat eerst in „De Heraut" verscheen en daarna in vier kloekke deelen afzonderlijk verscheen. Voorts verscheen van zijn hand: „Calvinisten in Holland", „Individualisme en socialisme", „Religieuze Eklekticisme", en twee bundels preeken: „De Nederigen vertroost" en „De liefelijkheid des Heeren".

In Prof. Geesink is een merkwaardig man heengegaan, die een eigen plaats bekleedde in kerk en wetenschap. In breeden kring werd hij gewaardeerd. Ofschoon hij niet het strijdgewoel bemindde, is hij toch een trouw strijder voor de zaak des Heeren geweest.

„Geref. Kbl. Drente en Overijssel" (ds. H. W. Laman):

Prof. Geesink kende geen ruwheid. Hij was een geestig man. Zijn woorden waren met zout besprengh. In zijn ernst zoowel als in zijn humor was hij een heer. Hij liep nimmer op klompen. En ook wanneer hij dat gedaan zou hebben, we veronderstellen, dat hij ook dit als een heer zou hebben gedaan.

In Leuwarden zagen we hem voor het eerst. Op het gezicht viel hij tegen. Maar zijn spraak maakte hem openbaar als de man, die de dingen wist, en die ze ook op aangename wijze kon zeggen. De Vrije Universiteit verloor in hem een harer sieraden. Hij was anders dan Kuyper. Anders dan Rutgers. Maar toch van éénen geest. Een man van '83. Een type. Maar niet een copie.

Hetzelfde orgaan (dr. C. Bouma):

Voor de lezers van „De Heraut" was Prof. Geesink een zeer goede bekende door zijn boekbesprekingen. Het was een zeldzaam genot, deze recensies te lezen. Want ze waren soms mooier dan het besproken boek zelf. Prof. Geesink maakte er zich nooit af met wat algemeenheden. Hij deed nooit als sommigen, die hier en daar iets lezen, en dan een aanhaling geven van een autoriteit, om te doen zien, dat ze eigenlijk van het onderwerp minstens evenveel, zoo niet meer, weten dan de schrijver. Hij beoordeelde. En dat in fijnen litterairen stijl, die het lezen tot een weelde maakte.

Even later:

Een gevoel van weemoed komt op in onze ziel. Weer is een van de ouden heengegaan. Een der mannen, die de felle dagen van 1886 mee hebben doorleefd en daarin leiding gegeven. Langzamerhand sterft de gehele generatie weg. Reeds lang zijn de mannen van de Scheiding weg. En het duurt maar even meer, dan zijn ook de mannen van de Doleantie heengegaan.

Dan blijft alleen het tweede geslacht. De menschen, die niet gezien hebben de groote dingen, die God de Heere heeft gedaan. Die alleen weten uit boeken en geschriften de dagen, toen de Heere Zijn Kerk wederom uit het diensthuis heeft uitgeleid.

En daarmee komt het gevaar voor vergeten. Dat was bij de vaderen van de Afscheiding en de Doleantie om zoo te zeggen niet mogelijk. Maar voor ons, hun kinderen, is het des te grooter.

Het gevaar voor vergeten, ja. En daarmee parallel en daarmede opkomende het gevaar voor verslappen. Voor verwateren. Voor verdoozen.

We zien het immers. In het insinken van het kerkelijk besef. In het verflauwen der grenzen. In den looser wordenden levensstroom.

Als bij het graf van Dr. Geesink roepen we elkaar toe, vooral den jongeren: „Bewaak het pand, u toebetrouwd".

Laat niet de dagen komen, waarin van het werk der vaderen geen spoor meer is te zien, en alleen de herinnering bleef.

God roept ons geslacht tot trouw

„Noord-Hollandsch Kbl." (prof. dr. F. W. Grosheide):

Vanzelf kwam Geesink op de kerkelijke vergaderingen. Hij was nu niet bepaald 'n liefhebber van het Kerkrecht en het kon gebeuren, dat men bij een lang uitgesponnen debat over een vrij splinterig onderwerp een ietwat ironischen blik op zijn gelaat meende te zien komen. Maar wat Geesink wel kon, dat was in moeilijke oogenblikken een woord spreken op zijn pas, een woord meestal van verbinding en van eenheid, een vermaning om het kleine niet op de spits te drijven en elkander te verdragen, maar ook te zoeken in de liefde.

Dat alles hing samen met zijn karakter. Hij gaf liefde en had behoefte aan liefde. Hij haatte twist en het zichzelf op den voorgrond schuiven, hij had een afkeer van het vergrooten van het metierdaad kleine. Hij zag het bespottelijke van veel dat gewichtig leek, zonder het te zijn en hij liet niet na dat uit te spreken. Dat heeft de menschen wel eens een oogenblik beduusd doen staan, maar meer nog ze tot bezinning gebracht en ze hebben hem gelijk gegeven. Tot de goede verhoudingen in het kerkelijk leven, aan de onderlinge liefde en eendracht heeft Geesink niet door met opzet daarop aan te dringen, maar door zijn eigen wijze van optreden, ongezocht en ongeweten veel bijgedragen. Hij was nooit boos op iemand en niemand kon boos op hem zijn. Alles heeft men hem vergeven, ook wat men een ander niet vergeven kon. Want men wist dat hij zichzelf niet zocht en om hem was er immer een kring van vrede en rust.

K. S.

BOEKBESPREKING.

De W. Tom en Ds J. E. Vonckenberg, „Zoo haast als men de bediening deszelfs hebben kan".

Huizen — A. de Braal.

Van de hand van ds D. Tom Wzn. en ds J. E. Vonckenberg verscheen een brochure, die mij voor deze rubriek toegezonden werd ter aankondiging, onder den titel: „Zoo haast als men de bediening deszelfs hebben kan". En de ondertitel is: „Het goed recht van den vroegdoop in het licht gesteld en verdeeld". Men weet dat de zaak in den laatsten tijd weer op het tapijt gebracht is. De classis Amsterdam behandelde een door bovengenoemde auteurs ter zake ingediend rapport, en dit is thans in den vorm van een brochure verschenen. De brochure is zeer duidelijk geschreven, en, voorzover zij polemiek voert, doet zij het in christelijken toon. Kennisgeving ervan zou ik zeer willen aanbevelen; niet zozeer omdat er een polemiek van den laatsten tijd zijdelings verband mee houdt, doch voornamelijk om twee redenen: 1o, omdat ik het met de hier verdedigde praktijk eens ben, wijl ze het oude geref. beginsel naar verschillende zijden uitwerkt; en 2o, omdat door de chr. geref. pers gezegd is: kijk, we hebben 't altijd wel gezegd dat vroegdoop iets nieuws was en een beetje Roomsche. Men kan zijn gaven en krachten ten nutte der chr. geref. (en andere) christenen het best aanwenden (en dus volgens Zondag 21, Cal., gemeenschap der heiligen met hen oefenen) door hun argumenten te geven. Hetgeen hier in deze brochure duidelijk gedaan wordt. Helpt daarom deze chr. geref. christenen en uzelf door de brochure te lezen en te laten lezen. Nabestellingen zijn te richten tot den heer A. de Braal te Huizen (N.H.). Prijs: 1 ex. 50 cent; bij minstens 10 ex. 25 cent.

Een christelijk-geref. domineé zegt naar aanleiding van deze brochure in „Stichtsche Kb.":

„Het moet wel een aanvechtbare, een zwakke doopsbeschouwing zijn, als men tot meerdere waardeering van den H. Doop zijn toevlucht neemt tot „vroegdoop" en die tot elken prijs wil stellen tot een criterium van gereformeerdeheid."

Hij zelf vergeet, dat het woordje tot hier van hem zelf is. Gereformeerden schrijven in plaats daarvan: uit.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Twaental te: Den Haag Oost (vao. J. Douma); S. G. de Graaf te Amsterdam en P. Chr. v. d. Vliet te Utrecht. Handewijk: D. Feenstra te Borge en F. J. Scholten, cand. te Almelo. Lemmer: J. Dijkstra te Grappskerk (Z.) en Th. Dilleman te Glessen-Olderkerk e.a.